

Pravidelné prohlídky osobních ochranných prostředků pro ochranu proti pádu z výšky z pohledu soudních znalců

Ing. Bc. Miroslav Valta, MBA

Jako soudní znalci jsme pravidelně přizváni zaměstnavateli, působícími v průřezu všemi obory z celé republiky, k zažití nezávislých prověrek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které musí zaměstnavatel podle zákoníku práce¹ organizovat na všech svých pracovištích a zařízeních nejméně jednou v roce v dohodě s odborovou organizací a se souhlasem zástupce zaměstnanců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a zjištěné nedostatky pomáháme zaměstnavatelům, v rámci našich možností, také odstraňovat.

Popis posuzovaného případu

Při posledních prověrkách u jednoho nadnárodního zaměstnavatele jsme zjistili opakující se problém při poskytování osobních ochranných pracovních prostředků (dále jen OOPP) zaměstnancům pro práci ve výšce a nad volnou hloubkou, které musí být, stejně jako ostatní OOPP, po dobu používání účinné proti vyskytujícím se rizikům a jejich používání nesmí představovat další riziko² za respektování všech právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve smyslu zákoníku práce³.

Vzhledem k tomu, že jde o osobní ochranné prostředky pro používání ve velmi nebezpečných situacích, musí výrobce deklarovat v pokynech též popis postupu, který má být použit k ověření, že osobní ochranný prostředek je správně nastaven a že je funkční, když je užíván⁴ a musí poskytnout všechny nezbytné informace a prostředky, např. návody, kontrolní seznamy, seznam náhradních částí a speciální nástroje atd., aby umožnil provedení periodické prohlídky odborně způsobilou osobou, přičemž může poskytnout výcvik osobám pro nabytí nebo k oživení odborné způsobilosti pro periodické prohlídky OOP nebo jiného prostředku,

nebo jej učinit dosažitelným pro autorizované organizace nebo osoby⁵.

Problém jsme shledali v poskytnutém hromadném evidenčním listu OOPP o provedených periodických prohlídkách (pomineme-li chybnou terminologii na předloženém dokladu) na základě certifikátu, který poskytla osoba provádějící periodickou prohlídku, vystaveného školícím polygonem společnosti Singing Rock, deklarujícím odbornou způsobilost pro periodické prohlídky osobních ochranných prostředků proti pádu z výšky, přičemž se u obchodních značek SINGING ROCK, LANEX, TENDON, GRIVEL, KONG a RAVELTIK toto oprávnění vztahovalo na všechny jejich produkty. Dále certifikát obsahoval prohlášení, že se nevztahuje na osobní ochranné prostředky, pro které výrobce v návodu umožňuje provádění periodických kontrol pouze výrobcem nebo jím autorizované osobě či organizaci.

Vzhledem k množství značek OOPP od různých výrobců (Soll, Alpin Bupex, Kask, Kong, Mailone, Mas, Miller, NalHon, Petzl, Rapide, Sala, Singing rock, Tendon, UP One, Venitex, Wurth), které na hromadném evidenčním listu poskytovatel úkonu periodické prohlídky uváděl, jsme do zápisu z prověrky na poskytovatele služeb vznesli požadavek

¹ ČESKO. § 108 odst. 5 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce - znění od 1. 6. 2018. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262/zneni-20180601#p108-5>

² ČESKO. § 3 odst. 1 písm. a) nařízení vlády č. 495/2001 Sb., nařízení vlády, kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků - znění od 1. 1. 2002. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-495/zneni-20020101#p3-1-a>

³ ČESKO. § 349 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce - znění od 1. 6. 2018. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262/zneni-20180601#p349-1>

⁴ ČESKO. fragment #f2406275 nařízení vlády č. 21/2003 Sb., nařízení vlády, kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky - znění od 1. 5. 2004, zrušené k 21.4.2018 bez náhrady. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-21/zneni-20040501#f2406275>

⁵ článek 4.7 ČSN EN 365. Osobní ochranné prostředky proti pádům z výšky - Všeobecné požadavky na návody k používání, údržbě, periodické prohlídce, opravě, značení a balení. Účinnost k 1.6.2005. ÚNMZ.

k doložení osvědčení k provádění periodických kontrol u všech výrobců, které na předloženém certifikátu od společnosti Singing Rock uvedeny nebyly.

Pokud by poskytovatel toto doložil, mohla by být závada či pochybnost odstraněna a celý tento článek by vlastně ani nevznikl, nicméně takto vše neprobíhalo. Poskytovatel služby se vyjádřil následujícím způsobem (neupravený text):

„Situace se má tak, že výrobci uvádějí ve svých návodech na použití informaci, že pravidelnou revizi výrobku může dělat osoba odborně způsobilá. To já jsem. Nikdo kromě výrobce nesmí dělat jakékoliv opravy či zásady do konstrukce. To vše vychází z návodů na použití.

Tady v ČR takové školení dělá třeba Singing rock – abyste to mohli absolvovat tak musíte mít nějakou praxi a složit zkoušky.

Proto na certifikátu nenajdete žádné značky, proto to vám Petzl atd. nevydají žádný papír, že jste jejich revizní technik.

Proč na certifikátu co mám já (od firmy Singing rock) jsou uvedené nějaké značky? Je to historicky, neb všechny tyto značky měly ještě v nedávné době napsáno v návodech na použití, že revize může dělat pouze jimi pověřená osoba (ano v té době to byl ekonomický záměr, aby si revizní technici jako já museli dělat školení u nich). Nyní je situace taková, že všichni výrobci už mají, že standardní revizi dělá osoba odborně způsobilá a je jedno jestli certifikát má z ČR, SK, D, FR či jakékoliv země EU.

Ano jsou firmy, co si školí revizní techniky jen na svou značku, ale pak tato osoba není obecně - odborně způsobilá na všechny značky. My si děláme školení ve firmě Singing rock neb od nich máme komplexní školení. Neb Firma Singing rock má školící centrum, které se zabývá školením jak „revizních techniků“ tak veškerých školeních pro práce ve výškách. Bez ohledu na to jakou značku používáte na práce. Je to stejné jako s řídicím průkazem také si neděláte řídicák na škodovku, mercedes, nebo citroena zvlášť.“

Provedení znaleckého přezkumu problému

Výše uvedené vyjádření nám vedoucí zaměstnanec, odpovědný za provádění periodických prohlídek kontrolovaných OOPP, přeposlal s prosbou o pomoc při řešení. Na základě svěřeného mandátu jsme tedy jménem zaměstnavatele obeslali všechny výrobce OOPP se žádostí o stanovisko k výše uvedenému tvrzení, zda na základě absolvování odborného kurzu od výrobce Singing Rock je možné provádět pravidelné prohlídky i u OOPP proti pádu z výšky nebo do volné hloubky jejich provenience. Z obslaných se nám vyjádřili výrobci následujícím způsobem:

Výrobce Snaha a.s. (u značek Rapid, UP One) se vyjádřil takto:

Ve všech návodech na užívání OOPP obchodních značek RAPID a UP One doslova stojí toto: „... periodická prohlídka musí být provedena výrobcem, případně výrobcem pověřenou osobou...“. Výrobce Snaha a.s. pečlivě eviduje vydávání certifikátů na provádění periodických prohlídek OOPP obchodních značek RAPID a UP One a do současné doby nevidujeme společnost Singing Rock jako osobu výrobcem Snaha a.s. pověřenou. Z tohoto důvodu naše stanovisko zní:

Absolvent odborného kurzu od výrobce Singing Rock nemůže provádět periodické prohlídky na osobních ochranných prostředcích výrobce Snaha a.s. obchodních značek RAPID a UP One.

Doufám, že toto naše stanovisko je pro vás dostatečně jednoznačné pro výrok soudního znalce na základě provedeného znaleckého zkoumání ve smyslu zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. Jestli byly provedeny periodické prohlídky na našich výrobcích jakoukoli neoprávněnou osobou (osobou která není výrobcem pověřena, případně osobou, která již nemá platné pověření), jsou tyto prohlídky a záznamy v evidenčních listech OOPP našich výrobků neplatné a uživatel se vystavuje riziku, že v případě kontroly ze strany orgánů BOZP, případně v případě pádu a následného šetření souvisejících okolností dojde ze strany výrobce (Snaha a.s.) k vyjádření, že tyto OOPP nebyly způsobilé k používání.

Výrobce KOMET- CZRE, s.r.o. (u značky Miller) se vyjádřil v tomto znění:

Návody k používání, údržbě, periodickým prohlídkám, opravám (dále Návody) firmy KOMET-CZRE, s.r.o., jsou v souladu s platnou legislativou.

Zvýrazněný bod 11. V kapitole 1. Úvod odpovídá platné legislativě.

Závěr: z výše uvedeného vyplývá, že Vámi uváděné stroje Miller, jakož i další OOPP proti pádu distribuované naší firmou, smí provádět revize pouze osoby uvedené v kapitole 1, bodě 11 příloženého Návodu.

Certifikáty v příloze: Certifikáty vydané výrobcem máme od všech výrobců, se kterými spolupracujeme.

Výrobce VERTICAL TRADE s.r.o. (oficiální zástupce značky Petzl) se vyjádřil takto:

Petzl definuje provádění periodických kontrol v návodech na používání takto (citace návodů na používání karabin s pojistkou zámku <https://www.petzl.com/sfc/servlet.shepherd/version/download/0681r0000078TLxAAM>): „3. Prohlídka, kontrolní body: Vaše bezpečnost závisí na neporušenosti vašeho

vybavení. Petzl doporučuje hloubkové revize odborně způsobilou osobou nejméně jedenkrát za 12 měsíců (v závislosti na aktuální legislativě ve vaší zemi, a na podmínkách použití). Postupujte dle kroků uvedených na Petzl.com. Výsledky revize zaznamenejte ve vašem formuláři pro revize OOP: typ, model, kontakt na výrobce, sériové nebo kusové číslo, datum: výroby, prodeje, prvního použití, další periodické revize; problémy, poznámky, jméno a podpis inspektora.“

Z výše uvedeného vyplývá, že periodickou kontrolu (revizi) OOP Petzl provádí odborně způsobilá osoba.

Definice odborně způsobilé osoby vychází z ČSN EN 365. Dovolím si níže tuto definici citovat vč. poznámek (pro Vaše oficiální stanovisko prosím použijte originál Vámi zakoupené normy)

ČSN EN 365 - Osobní ochranné prostředky proti pádům z výšky - Všeobecné požadavky na návody k používání, údržbě, periodické prohlídce, opravě, značení a balení, čl. 3.3 Odborně způsobilá osoba pro periodickou prohlídku:

„Osoba mající potřebné znalosti o periodických prohlídkách, jakož i o doporučeních a návodech vydaných výrobcem platných pro příslušnou součást, podsystém nebo systém“

Výrobce Petzl definici odborně způsobilé osoby uváděl ve starších návodech na používání. K těm aktuálním se v návodech tato definice již nevyskytuje, ale může Vám pomoci v této záležitosti. Definice Petzl samozřejmě vychází z výše uvedené definice odborně způsobilé osoby dle ČSN EN 365.

Definice PETZL: „Osoba s plným porozuměním potenciálních rizik souvisejících s vybavením a prací při nichž může být toto vybavení použito. Osoba s odpovídajícími praktickými a teoretickými vědomostmi a zkušenostmi s vybavením (které je obvykle, ale nemusí být vždy klasifikováno jako OOP), díky kterým musí být schopna důkladně zkoumat a odhalit vady nebo nedostatky, zhodnotit jejich význam ve vztahu k bezpečnosti a dalšímu používání vybavení, a musí být schopna určit vhodná nápravná opatření.“

Výrobce 3M Česko, spol. s r.o. (u značky Rolgliss) se vyjádřil následovně:

Obdržel jsem váš dotaz, který jsem ještě konzultoval interně s kolegy ve 3M.

Co se týče vybavení – výrobku pro práci ve výškách, jenž jsou předmětem výroby a prodeje mnoha ostatních výrobců a jsou tedy obecného charakteru, jako například spojovací a zádržná lana, spojky, karabiny, apod., není nutné, aby pravidelně prohlídky a revize prováděla kompetentní osoba proškolená 3M.

V případě specifických výrobků, mezi než jistě patří i náš Rolgliss, je nutné, aby revizi provedla kompetentní osoba, jenž je výrobcem k tomuto proškolená a tím způsobilá, protože výrobky tohoto charakteru vyžadují, aby dotyčná osoba byla seznámena podrobně s konstrukcí výrobku a postupem samotné revize.

De facto toto vyjádření opírám o náš návod k obsluze a příslušné EN normy.

V rámci zachování objektivit jsme samozřejmě kontaktovali také společnost **Singing Rock**, která předmětný certifikát poskytovateli služby vydala, její vyjádření zní následovně:

V návaznosti na Váš přezkum bych zdůraznil část znění v certifikátu, který na základě absolvování kurzu získal (což je i důležitou informací o kterou se rozsah opírá):

...„Certifikát se nevztahuje na osobní ochranné prostředky, pro které výrobce v návodu umožňuje provádění periodických kontrol pouze výrobcem nebo jím autorizované osobě či organizaci, tj. zejména na prostředky složité konstrukce, k jejichž periodické kontrole je nutná specifická kvalifikace nebo vybavení.“ ...

► Výsledky znaleckého zkoumání

Na základě sběru vyjádření všech relevantních výrobců jsme zaslali výsledek šetření naší znalecké kanceláře poskytovateli služeb periodických prohlídek OOPP s výsledkem, že z celkového počtu 123 kontrolovaných OOPP disponoval osvědčením od výrobce pouze k 44 z nich. Dalších 26 druhů OOPP jsou podle prohlášení od výrobce neprovozuschopné, 40 druhů z nich nebylo možné ověřit a 13 druhů OOPP (přileb) kontroloval poskytovatel služby, i když kontrole dle ČSN EN 365 nepodléhají.

Poskytovateli služby jsme dále doporučili, že z našeho hlediska je v tuto chvíli čas na vstřícný krok z jeho strany, tedy na vrácení platby za neoprávněně provedené (26 kusů) nebo neověřené úkony (40 kusů OOPP, kde po doložení jeho tvrzení, že postačuje jen osvědčení tzv. odborně způsobilé osoby dle článku 4.7 ČSN EN 365 je možné tyto úkony uznat).

Ke zvážení jsme také dali vrácení platby za provedené úkony u 13 kusů přileb, které jsou OOPP kategorie II. a poskytovatel služeb se v hromadném evidenčním listě OOPP odkazoval na ČSN EN 365, která platí pouze pro osobní ochranné prostředky proti pádům z výšky III. kategorie (které zahrnují zařízení držící tělo a jiné prostředky používané ve spojení se zařízením držícím tělo, k zabránění pádů, pro přístup, výstup a pracovní polohování, k zadržení pádů a pro

záchrana). V rámci prevence rizik⁶ je sice účelné provádět kontroly i u OOPP ostatních kategorií, nicméně tyto mohou provádět zaměstnanci před použitím v běžném režimu podle průvodní dokumentace od výrobce a není nutné je provádět externě a zvyšovat tak rozpočet v kapitole BOZP, v které je řada dalších taxativně vymezených úkonů, s kterými je nutné v rozpočtu počítat.

Pro zvýšení vyjednávacího potenciálu zaměstnavatele jsme ještě poskytovateli služby kontrol OOPP zdůraznili, že další postup je již na zaměstnavateli a upozornili jsme i na fakt, že znalecké zkoumání bude našeho klienta stát nemalé prostředky, který se může, na základě ustanovení nového občanského zákoníku⁷ rozhodnout tyto po něm vymáhat, jakožto náhradu škody⁸, která mu jeho konáním vznikla, a to i vzhledem k vyjádření zástupce vydavatele osvědčení, kterým se prokazoval, ze společnosti Singing Rock. Školící společnost nicméně správně uvádí, že na základě jejich kurzů i vydaných certifikátů může provádět jimi proškolená osoba jen kontroly u výrobců, kteří nespecifikují vlastní autorizované techniky, což poskytovatel služby prokazatelně, a vzhledem k jeho vlastnímu vyjádření také vědomě, porušil.

Závěr

Co říci závěrem? Snad jen to, že za provádění pravidelných úkonů prohlídek, a to platí nejen u prohlídek, a nejen

u OOPP, má zaměstnavatel vždy objektivní odpovědnost prokázat, že řádným způsobem splnil všechny požadavky všech právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve smyslu zákoníku práce⁹ a předpisů souvisejících.

Z hlediska objektivní odpovědnosti zaměstnavatele tedy není možné spoléhat na to, že jakýkoli externí dodavatel služeb splní smluvní povinnosti řádně a každý zaměstnavatel musí proto úroveň plnění svých povinností pravidelně prověřovat a kontrolovat, minimálně však při ročních prověrkách BOZP, aby mohl doložit plnění svých povinností v oblasti prevence rizik ve smyslu zákoníku práce¹⁰ a předpisů souvisejících.

V případě kontroly oblastními inspektoráty práce mu při nesplnění povinnosti udržovat osobní ochranné pracovní prostředky v použitelném stavu nebo nedoložení jejich kontrol při používání¹¹, hrozí pokuta až do výše 2 000 000 Kč¹². Další nepříjemnou souvislostí je také trestně právní odpovědnost vedoucích zaměstnanců nebo pověřených zaměstnanců za tuto činnost, kteří mohou být v případě těžkého ublížení z nedbalosti v souvislosti plněním jejich povinností, uložených v zákonech o bezpečnosti práce¹³, stíháni trestem odnětí svobody na dvě léta až osm let¹⁴ nebo mohou čelit problémům při plnění nákladů léčebných zdravotními pojišťovnami na základě protiprávního jednání zaměstnavatele¹⁵.

- ⁶ ČESKO. § 102 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce - znění od 1. 6. 2018. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262/zneni-20180601#p102>
- ⁷ ČESKO. § 5 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník - znění od 1. 7. 2018. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180701#p5-1>
- ⁸ ČESKO. § 2950 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník - znění od 1. 7. 2018. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20180701#p2950-1>
- ⁹ ČESKO. § 349 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce - znění od 1. 6. 2018. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262/zneni-20180601#p349-1>
- ¹⁰ ČESKO. § 102 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce - znění od 1. 6. 2018. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262/zneni-20180601#p102>
- ¹¹ ČESKO. § 17 odst. 1 písm. h) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce - znění od 1. 1. 2018. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-251/zneni-20180101#p17-1-h>
- ¹² ČESKO. § 17 odst. 2 písm. d) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce - znění od 1. 1. 2018. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-251/zneni-20180101#p17-2-d>
- ¹³ ČESKO. § 349 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce - znění od 1. 6. 2018. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262/zneni-20180601#p349-1>
- ¹⁴ ČESKO. § 147 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník - znění od 3. 1. 2018. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40/zneni-20180103#p147-3>
- ¹⁵ ČESKO. § 55 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů - znění od 1. 1. 2018. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-48/zneni-20180101#p55-1>